

Att skriva svenska med runorna i *Hobbiten*

Per Lindberg

Bakgrund

Den svenska nyöversättningen 2007 av *The Hobbit* har översatta kartor. Både i förordet och på Thrors karta används en modifierad variant av den anglosaxiska runraden. För att kunna skriva svenska med sådana runor i *Hobbiten* utformades ett svenskt skrivmod av artikelförfattaren. Det kan användas för att skriva svensk text med samma runor.

Tolkiens skrivmod i *The Hobbit* finns beskrivet i en separat artikel, se <http://www.forodrim.org/daeron/runes-eng.pdf>.

Tolkiens engelska skrivmod kombinerar ortografisk transkription med vissa fonematiska hänsyn. I stort sett gäller regeln "en runa per engelsk bokstav". Samma runa används (oftast) alltså till samma bokstav (som kan stå för olika ljud). Det finns ett fåtal bestämda undantag. På samma sätt är det svenska skrivmodet ortografiskt, med bestämda undantag motsvarande originalets.

Skrivmodet har utarbetats med entusiastiskt stöd av referensgruppen och Mellonath Daeron.

Skrivmodet

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	o-ljud
ƒ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ

P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	å-ljud	Ä	Ö
Ɔ	*	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ	Ɔ

th-ljud	ng-ljud	blank	komma	punkt
Ɔ	Ɔ	.	:	;

* Q skrivs med runorna för KV.

Notera: de flesta bokstäver motsvaras av en runa. Det finns två viktiga undantag:

- Runan Ɔ används för bokstaven Å och [å]-ljudande O, som i "kol" och "boll".
- Runan Ɔ används för [o]-ljudande O, som i "o mor, orm".

Exempel: ƆMƆ·ƆƆƆƆ·ƆƆƆƆM·ƆƆƆM·ƆMƆ·MƆ·ƆƆƆƆIT:

Övning: skriv med runor *Thrains guld vilar oåtkomligt där ingen tjuv stör draken.*

Hur runorna valts

Skrivmodet har utformats för att vara så likt det engelska originalets som möjligt. Tolkiens skrivmod för engelska kan dock inte användas direkt, bl.a. eftersom där saknas runor för Å, Ä och Ö. Här följer det resonemang som lett fram till utformningen av det svenska skrivmodet.

Det engelska skrivmodets runa *ædel* för **EE** behövs i ett svenskt skrivmod för **Ö**.

Varianterna *ear* för **EA** och *stan* för **ST** behövs inte. För [ng]-ljudet använde Tolkien runan *ing* , vilket går lika bra i svenska. Runan *þorn* för [th]-ljudet behövs inte för att skriva ren svenska, men har fått kvarstå till signaturerna på kartan.

Ett svenskt skrivmod är inte komplett utan runor för Å, Ä och Ö. Det finns en lösning som följer Tolkiens skrivmod, se vidstående tabell.

Å: Tolkien använder *os* för [å]-ljudet i "walk", och för bokstaven **O** som oftast uttalas [å] som i "of", "door", "hobbit". I svenska motsvarar det bokstaven Å och [å]-ljudande **O** som i "och".

Ä: Tolkien använder *ác* för långt A

som i "last", motsvarande normalt svenskt [a]-ljud, och *æsc* för kort A som i "day", liknande svenskt [ä]-ljud.

Ö: Runan *ædel* med ljudvärdet [œ] kan användas för svenskt Ö. (Tolkien anger att runan kan användas för **EE**, men det behövs ju inte i svenska).

Tolkien använder den egna runan för [o]-ljudet som skrivs **OO** i "soon", "book" och "good" i Farrer-kortet (Letters 112). I svenska motsvarar det [o]-ljudande **O** som i "fot".

I nyöversättningen förekommer ett kommatecken i runtexten, vilket inte finns i den engelska. Eftersom ordmellanrum skrivs med en prick (·) och punkt med tre prickar (:), passar det bra med två prickar (:) för komma.

Elektriska runor

Om man vill skriva (på svenska eller engelska) med dessa runor på dator, behövs passande teckensnitt. Författaren av denna artikel rekommenderar i så fall två, som båda behövs: Dan Smiths "Dwarf Runes" och "Cirth Erebor", det senare innehåller runan för svenskt o-ljud.

Teckensnittet kan hämtas från <http://www.acondia.com/fonts/index.html>.

Nota bene: man kan *inte* transkribera svensk (eller engelsk) text genom att bara ändra teckensnitt på en existerande text i sin ordbehandlare, utan man måste läsa den tillhörande dokumentationen för att förstå vilka runglyfer som hör till vilka tangenter!

svenska	engelska	runa	glyf
A	a-ljudande A	<i>ác</i>	
Å å-ljudande O	å-ljudande A å-ljudande O å-ljudande OO samt O i allmänhet <u>utom</u> o-ljudande OO	<i>os</i>	
Ä	ä-ljudande A	<i>æsc</i>	
o-ljudande O	o-ljudande OO	-	